

سوال‌های درس ۱۱ مطالعات اجتماعی (سفری به شهر باستانی همدان)

۱. شهر همدان در کجا واقع شده است؟
۲. منطقه تاریخی شهر همدان چه نام دارد؟
۳. تپه هگمتانه از چند سال پیش باقی مانده و مربوط به کدام دوران است؟
۴. مادها که بودند؟
۵. چرا کشور ما ایران نام گرفت؟
۶. آریایی یعنی چه؟
۷. آریایی‌ها حدود چند سال پیش به ایران آمدند و در کجا ساکن شدند؟
۸. آریایی‌ها چند گروه بودند؟ نام ببرید.
۹. مادها در کدام قسمت ایران ساکن شدند و با چه کسانی همسایه بودند؟
۱۰. آشوری‌ها چگونه قومی بودند؟
۱۱. چرا مادها نمی‌توانستند جلوی حمله‌ی آشوری‌ها را بگیرند؟
۱۲. مادها چگونه بر آشوری‌ها غلبه کردند؟
۱۳. نام رهبر مادها بود.
۱۴. مادها در دامنه کوه شهری ساختند و نام آن را گذاشتند.
۱۵. نام پایتخت مادها بود که بعدها به تغییر پیدا کرد.
۱۶. باستان‌شناسان چگونه دریافته‌اند که همدان همان پایتخت مادها بوده است؟
۱۷. پس از مادها حکومت به وجود آمد.
۱۸. هخامنشیان شهر را به عنوان پایتخت تابستانی انتخاب کرده بودند.
۱۹. در موزه هگمتانه آثار تاریخی از چه دوره‌هایی وجود دارد؟
۲۰. در موزه‌ی هگمتانه چه آثار تاریخی وجود دارد؟
۲۱. سنگ نبشته‌های روی کوه در گنج‌نامه مربوط به چه دورانی است؟
۲۲. سنگ نبشته‌های گنج‌نامه به چه زبان‌هایی نوشته شده‌اند؟
۲۳. نوشته‌های روی کوه در گنج‌نامه با چه خطی نوشته شده‌اند؟

درس سفری به شهر باستانی همدان

حدود دو سال پیش، آقای امیری و خانواده‌اش به همدان رفتند تا در آنجا زندگی کنند.

همدان شهری بسیار زیبا و خوش آب و هوا در دامنه‌ی کوه‌های الوند است. در تابستان مردم از شهرهای مختلف ایران برای دیدن مناظر زیبا و آثار تاریخی و نیز استفاده از هوای خنک و مطبوع به این شهر سفر می‌کنند.

در تعطیلات تابستان، آقای امیری برادرش را دعوت کرد تا

به همراه خانواده به همدان سفر کنند. علیرضا که به مسافرت و دیدن مکان‌های جدید بسیار علاقه داشت، از خوشحالی در پوست خود نمی‌گنجید. وقتی آنها به همدان رسیدند، پس از یک روز استراحت با عمو و خانواده‌اش به دیدن «منطقه‌ی تاریخی تپه‌ی هگمتانه» رفتند.

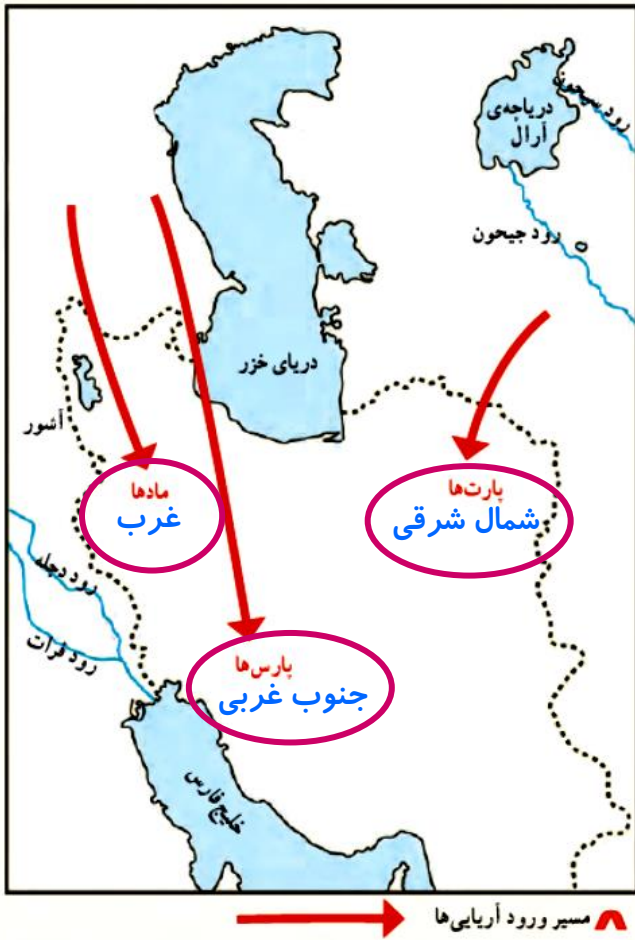

آقای امیری برای همه بلیت خرید و همگی وارد محوطه‌ی تپه‌ی باستانی هگمتانه شدند.

علیرضا از عمویش که کارمند سازمان میراث فرهنگی بود و اطلاعات زیادی درباره‌ی آثار تاریخی داشت، پرسید: عموجان، تپه‌ی هگمتانه از کدام دوران به‌جا مانده است؟ آقای امیری گفت: این تپه از حدود سه هزار سال پیش به‌جا مانده و مربوط به دوران مادهاست.

علیرضا با تعجب پرسید: سه هزار سال خیلی دور است! مادها که بودند؟ آقای امیری پاسخ داد: گروهی از آریایی‌ها بودند. آیا می‌دانید چرا کشور ما ایران نام گرفته است؟

ایران یعنی سرزمین یا محل آریایی‌ها، آریایی هم یعنی نجیب و شریف. بعد هم ادامه داد:

مورخان معتقدند که حدود چهار هزار سال پیش اقوام آریایی از دو طرف دریای خزر به این سرزمین مهاجرت کردند و به تدریج در دشت‌های سبز و حاصلخیز آن ساکن شدند.

آریایی‌ها سه گروه بودند: مادها، پارس‌ها و پارت‌ها.

مادها در غرب ایران ساکن شدند. آنها با آشوری‌ها همسایه بودند. آشوری‌ها قومی جنگجو بودند و بیشتر اوقات به سرزمین مادها حمله‌ور می‌شدند و آنها را غارت می‌کردند. مادها نمی‌توانستند جلوی حمله‌ی آشوری‌ها را بگیرند؛ زیرا با هم متحد نبودند و سپاه منظمی نداشتند اما سرانجام به ضعف خود پی بردند. با هم متحد شدند و به رهبری **دیاکو** حکومت ماد را به وجود آوردند و آشوری‌ها را شکست دادند.

مادها در دامنه‌ی کوه الوند شهری ساختند و نام آن را هگمتانه گذاشتند. به عقیده‌ی برخی از مورخان، محل اصلی شهر باستانی هگمتانه همین جا بوده است که ما از آن دیدن می‌کنیم. این شهر پایتخت مادها بوده و نام آن بعدها به همدان تغییر پیدا کرده است

علیرضا که کنجکاو شده بود پرسید: چگونه فهمیده‌اند که اینجا شهر مادها بوده است؟ آقای امیری جواب داد: باستان شناسان با حفاری‌هایی که در این منطقه انجام داده‌اند، اشیاء و وسایلی را که مربوط به آن زمان است، کشف کرده‌اند. آنها بی برده‌اند که دور این شهر دیواری محکم و بلند بوده و در گوشه‌های مختلف آن ستون‌های عظیمی قرار داشته است.

او سپس رو به بچه‌ها کرد و گفت: بیاید به موزه‌ی هگمتانه که در کنار این تپه است، برویم. علیرضا که تا آن زمان به موزه نرفته بود، با خوشحالی گفت: من موزه را فقط در تلویزیون دیده‌ام.

محسن گفت:

من قبلاً با پدرم به این موزه آمده‌ام و اشیاء آن را دیده‌ام ولی باز هم دلم می‌خواهد آنها را ببینم.

در موزه آثار سنگی، سفالی و فلزی از گذشته‌های دور به نمایش گذاشته شده بود.

آقای امیری توضیح داد: پس از مآدھا حکومت هخامنشیان به وجود آمد.

در زمان هخامنشیان نیز هگمتانه مورد توجه بود. پادشاهان هخامنشی آنجا را به عنوان پایتخت تابستانی انتخاب کرده بودند.

بنابراین، آثار و اشیاء این موزه فقط مربوط به دوره‌ی مآدھا نیست و آثاری از دوره‌های بعد نیز در اینجا وجود دارد.

▲ موزه‌ی هگمتانه

بچه‌ها در موزه‌ی هگمتانه از مجسمه‌ها، ظرف‌ها، زیورآلات، خمره‌های آب و غذا و پایه‌های باقی‌مانده از ستون‌های کاخ هخامنشیان دیدن کردند.

بازدید از موزه تازه تمام شده بود که صدای اذان از بلندگوها به گوش رسید. سپس همگی به نمازخانه‌ای که در نزدیکی موزه بود، رفتند و در آنجا نماز خواندند.

▲ خمره‌های آب و غذا

▲ پایه‌های به‌جامانده از ستون‌های کاخ‌ها

پس از نماز، آقای امیری گفت: حالا به سمت جاذه‌ی عباس‌آباد می‌رویم تا گنج‌نامه را به شما نشان بدهم. در این مسیر یک رستوران خوب هم می‌شناسم که می‌توانیم در آنجا ناهار بخوریم. وقتی به گنج‌نامه رسیدند، نوشته‌هایی به خط میخی روی سنگ‌های کوه دیدند. علیرضا به نوشته‌ها اشاره کرد و پرسید: اینها به خط میخی هستند؟ عموش پاسخ داد: بله، خوب فهمیدی! این سنگ نبشته‌ها از آثار دوره‌ی هخامنشیان هستند و به سه زبان پارسی باستان، ایلامی و بابلی نوشته شده‌اند.

وقتی بازدید از گنج‌نامه به پایان رسید، همگی به خانه برگشتند تا استراحت کنند.

فعالیت

- ۱- بعد از ورود آریایی‌ها به ایران، اولین حکومتی که در این سرزمین تشکیل شد چه نام داشت؟ این حکومت چگونه تشکیل شد؟
- ۲- محل سکونت سه گروه آریایی را در ایران روی نقشه نشان دهید و دور آنها خط بکشید.
- ۳- با توجه به تصاویر، بگویید اگر شما به تپه‌ی هگمتانه و موزه‌ی آن رفته بودید، کدام اشیاء برایتان جالب‌تر بود؟ چرا؟ در این باره گفت‌وگو کنید.
- ۴- هنگام بازدید از موزه‌ها باید چه نکاتی را رعایت کنیم و چگونه رفتار کنیم؟ در این مورد پرس‌وجو کنید و نتیجه را بنویسید.

۵۰

۱. حکومت مادها، آنها در غرب ایران ساکن شدند، با آشوری‌ها جنگیدند و سرانجام توانستند بر ضعف خود غلبه کنند و به رهبری دیاکو حکومت ماد را به وجود آوردند و با هم متحد شدند و آشوری‌ها را شکست دادند.
۴. روی آثار تاریخی یادگاری ننویسیم - هنگام بازدید به آثار تاریخی صدمه وارد نکنیم. - در محیط موزه نظم و اخلاق اجتماعی را رعایت کنیم. - از آلوده کردن این مکان‌ها خودداری کنیم و نظافت را رعایت کنیم. - نباید سر و صدا کنیم و سکوت را رعایت کنیم. - عکسبرداری با فلاش انجام ندهیم زیرا نور فلاش به آثار تاریخی آسیب می‌رساند.